

ΤΟ ΠΑΛΗΟ ΡΩΛΟΪ

Σήμερα, ψάχνοντας μέσα στην κάμαρα τῶν παληῶν ξεχασμένων πραγμάτων, βρήκα σὲ μιὰ σκοτισμένη βαλίτσα ἓνα χαλασμένο ρωλόϊ γραφείου. Στέκοταν οιωπηλὸ μὲ τοὺς δείχτες ἐπίμονα προσηλωμένους σὲ δυὸ ξεχωριστοὺς ἀριθμοὺς σὰν ἐκείνες τὶς ἔμμονες ιδέες τὶς σταματημένες σ' ἓνα ἀδύνατο μυαλό.

Τὸ ἀνοιγμα τῆς κάμαρης αὐτῆς εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον: ἔτσι ξαφνικὰ ἀντιμετωπίζω μερικὰ ἀντικείμενα ποὺ θυμίζουν ὀλάκερη περασμένη ζωὴ, καιροὺς ποὺ γλύστρισαν ἀπάνω ἀπ' τὰ ὅρια τῆς ὑπαρξῆς μας, κ' αἰσθάνομαι νὰ σέρνεται ἀργά, ἀργά, σὰν ἓνα παραπέτασμα ξεγυμνώγοντας βαθμιαία τὴν ψυχὴ μου. Εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς μας κόσμος στὸν ὁποῖο ἔχουν κατασταλάξει τόσες χιλιάδες ἐντυπώσεις, ἱστορίες καὶ μορφές ποὺ γλύστρησαν ἐκεῖ δίχως νὰ ξαίρουμε πῶς καὶ ποῦ μιὰ ἀσήμαντη ἀφορμὴ τὶς ξεθάφτει, φέρνοντάς τις στὴν ἐπιφάνεια τῆς συνείδησός μας, φανερώνοντας μπρὺς στὰ ξαφνισμένα μάτια μας, μιὰ παρέλαση γεγονότων καὶ μορφῶν ποὺ κοιμῶταν μέσα μας. Εἶναι οἱ σκοτεινὲς κάμαρες, οἱ κοιμμένες στὰ πιδὸ βαθυὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἐκεῖ μέσα σταματᾷ κ' ἡσιχάζει ὀλάκερος κόσμος γαλήνιος πιά καὶ ξεχασμένος, σπάνια ἔχοντας ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν ἀνάμνηση: γι' αὐτὸ φροντίζει ἡ συνήθεια, αὐτὴ ἡ ἄγρια θεάινα, ποὺ σκοτώνει τὴν διαβατήριχη ποίηση τῶν μετρημένων εὐτυχισμένων ἡμερῶν μας. Κ' ἔτσι ἀποφεύγω τὸ ἀνοιγμα τῆς κάμαρης αὐτῆς ἔξδν ἀπὸ περιστάσεις ταξιδιῶν μεγάλων, ἔξδν ἂν ψάχνω γιὰ κανένα παραπεταμένὸ πρᾶγμα. Κι ἄλλοτε πάλι, σπρωγμένος ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς ἡδονῆς ποὺ μᾶς χαρίζει ὁ

κίνδυνος, τὴν ἀνοίγω ἔτσι δίχως καμμιὰ αἰτία, ὁλότελα ἐρασιτεχνικά, διψασμένος γιὰ πόνο καὶ θέλοντας νὰ φέρω κάποιο παλμὸ στὴν καθημερινὴ μονοτονία. Τὴν ἀνοίγω γιὰ ν' ἀναπολήσω συμβάντα ξεχασμένα, βλέποντας παλὰ ἀγαπημένα ἀντικείμενα, συγκρίνοντας τὴ σημερινή τους κατάντια μὲ τὴν περασμένη τους δόξα.

Σήμερα ἐτοιμάζομαι γιὰ ἓνα μακρυνὸ ταξεῖδι. Ἀνοιξα σταθερὰ κι ἄφοβα τὴν πόρτα. Τράβηξα ἴσια πρὸς τὴ βαλίτσα πού χρειάζομαι. Εἶδα σκόνη ἀπάνω της. Πῆρα ἓνα πανὶ νὰ τὴν καθαρίσω. Καὶ τὴν ἀνοιξα. Ξαφνικά, ὅλες οἱ ἀφρόντιστες δυνάμεις μου, ὅλα τὰ σχέδια τῆς στιγμῆς, ὅλα τὰ ὄνειρα πού περνοῦσαν ἀπὸ νοῦ μου, σταμάτησαν, ἀποκρυσταλλώθηκαν μέσα μου. Ἡ ψυχικὴ μου ἐνέργεια ἔμεινε προσηλωμένη ὁλάκερη στὸ πρᾶγμα πού ἔμεινε στὸ βάθος τῆς βαλίτσας: ἓνα παλὸ ρολόϊ. Κάθισα σ' ἓνα σκαμνάκι ἐκεῖ κοντά. Ὑστερα ἀπὸ λίγο, τὸ μυαλό μου συνερχόμενο ἀπ' τὴν ξαφνικὴ δόνηση, ἀπ' τὴν πρώτη ἐντύπωση, ξεκίνησε πάλι γιὰ τὰ τολμηρὰ ταξεῖδια του, καὶ κάποιες μέρες ἀχνὲς ἄρχισαν νὰ περνοῦν μπροστά μου, κάποιες εἰκόνες περασμένης ἐντατικῆς ζωῆς. Τὸ μισοσκόταδο ὑποβῆκε τὸ τρελλὸ πέταγμα τῆς φαντασίας. Γιὰ λίγο βρίσκουμαι σὰν μαγνητισμένος, δίχως θέληση, ξεχνώντας ὁλότελα τὸ ἐπιταχτικὸ παρόν.

Σκέφτομαι:

Ποιὸς ξαίρει πῶς βρέθηκε κεῖ μέσα. Δὲ θυμᾶμαι πιά. Βρίσκονταν τότες πάντα ἀκκουμπισμένο ἀπάνω στὴ βιβλιοθήκη, ρυθμίζοντας τὴ σκέψη μου ὅταν ἔγραφα, χτυπώντας σὰν σφυρὶ στὶς ὥρες τῆς συγκέντρωσής μου, τῆς ἀφηρημάδας μου, νοιώθοντας τὴν ἐπίδραση τῶν χτύπων του μόλις ξανάπαιρνε ὁ νοῦς μου τὸν συνηθισμένο του δρόμο. Ἐμεινε ἐκεῖ διαρκῶς κ' ἡ παρουσία του ἦταν γιὰ μένα ἀφορμὴ ζωιτανέματος ἐνὸς παρελθόντος εὐτυχισμένου πού γίνονταν τραγικὸ ἀπ' τὴν ἔλλειψή του κι ἀπὸ τὸ ἀνεπανόρθωτο τέλος του. Ναί, ἴσως σὲ γρήγορες στιγμὲς νευρικότητας, νὰ τὸ ἔριξα ἐκεῖ μέσα, ἴσως πάλι σὲ στιγμὲς ἀπελπισιάς, ἀτελπισιάς ἐμπνευσμένης ἀπὸ τὶς συχνὲς εἰκόνες πού μοῦ ὑπόβαλλε, μιᾷ ἐποχῇ πού πέρασε πιά γεμάτης ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωντάνια. Ναί, χάτι τέτοιο θὰ εἶχε συμβεῖ. Βλέποντάς το στὸ σημερινό του γάλλο, θυμᾶμαι πῶς ἦταν στοῖς

καλούς καιρούς. Ἡ βάση του καμωμένη ἀπὸ κεῖνο τὸ διάφανο κίτρινωπὸ μάρμαρο, ἀποτελοῦσε σχῆμα λουρίδας. Σήμερα, ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση ὑψώνεται μόνο μιὰ μαρμαρίνη, καμάρα ποὺ ἀπασχολεῖ τὴ μισή, καὶ μέσα της ἐφαρμόζεται ὁ μηχανισμὸς τοῦ ρωλογιοῦ. Στὸ ἄλλο μισό, ἄλλοιτες ἀκκουμποῦσε μὲ τὸ ἓνα πόδι, σὰν ἔτοιμος νὰ πατάξει, ἓνας χρυσὸς ἔρωτας, στραμένος πρὸς τοὺς δεῖχτες, βασιτώντας στὸ χέρι ἓναν πυρσὸ λαμπερόφεγγο. Μιὰ φωτιά! Ἐναν ὕμνο φωτὸς καὶ ζέστης πρὸς τὸν ψυχρὸ καιρὸ, ὕμνο ποὺ συνώδευε ὁ ρυθμὸς τοῦ ρωλογιοῦ. Μιὰ φλόγα ποὺ ἔκαιγε μέσα στὸ χρόνο. Ἐνα τραγούδι ἀφιερωμένο σὴν Αἰωνιότητα. Ἐνα σύμβολο τῆς περαστικῆς μας ζωῆς ποὺ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀπελπισμένη πρόπάθεια νὰ μείνουμε, ν' ἀδράξουμε τὴ στιγμή, ν' ἀποτυπώσουμε μὲ λύσσα τ' ἀχνάρια μας σὴν ἀπέραντη ἀδειωσύνη! Τὸ ρωλόι ἦταν ἀπλούστατα ἓνα δῶρο μιᾶς ἀγάπης ποὺ τὴν συμβόλιζε κι αὐτὴ μὲ τὴν διαρκή της ἀνησυχία, μὲ τὸ μάτωμά της τὸ ἀτέλειωτο καὶ τὸν μεγάλο ἐνθουσιασμὸ ποὺ συντάραξε τὶς ζωές μας.

Θυμᾶμαι :

Ἦταν μιὰ μέρα θερμὴ, βαρειά. Ἀπὸ κεῖνες τὶς αἰγυπτιακὲς καλοκαιριὰτικες μέρες ποὺ βάζουν τὸ αἷμα μας σὲ γρήγορη κίνηση καὶ ποὺ διψάζουν τὰ χεῖλη μας φέροντας τὸ λύγωμα τῆς ἡδονῆς. Μιὰ μέρα ἀπὸ κεῖνες τὶς ἐξαιρετικὰ φωτεινές, προωρισμένες νὰ ζήσουν γιὰ πάντα στὴ μνήμη μας, ἀπάνω ἀπ' τὴ μονοτονία τῶν ἄλλων ἁχρωμῶν ἡμερῶν. Κ' ἦταν προπαντὸς μιὰ μέρα γεμάτη ἀπὸ τὴν ἀναμονή μου καὶ τὶς τρελλές ἀνυπόταχτες ἐπιθυμίες μου. Θὰ ἔρχοταν ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρὸ χωρισμοῦ κ' ἐγὼ τὴν περιμένα σὴν ἀπόμερή μας καμάρα, ἐκεῖ ποὺ συνηθίζαμε νὰ ξεχνιόμαστε μακριὰ ἀπὸ καθεὶ. Τὴν περιμένα καὶ ξαφνικὰ εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρο τὰ γρήγορα βήματά της, τὰ βήματα ποὺ ἔφεραν τὴ γόνιμη ἀνησυχία. Ἦρθε καὶ δὲν θυμᾶμαι τὰ πρῶτα της λόγια. Θυμᾶμαι μόνο ἐκεῖνο ποὺ ἐπακολούθησε. Καὶ πάντα θὰ μένει γραμμένο στὸ νοῦ μου μὲ καυτερὸ σίδερο τὸ ὅτι ἀνταλλάξαμε. Μοῦ εἶπε νὰ καθίσω ἡρεμὸς. Νὰ βάλω λίγο φρένο στὴ ζωὴ ποὺ μὲ πλημμύριζε. Κ' ἔπειτα ἔστύλιξε μὲ προσοχὴ ἓνα πακετάκι καὶ μέσα ἀπὸ μερικὰ βαμπακία πρόβαλλε τὸ ρωλόι μὲ τὸ ἀγγελᾶκι δίπλα.

— Σ' ἀρέσει; Σοῦ τὸ ἔφερα γιὰ τὴν κάμαρά σου νὰ συντροφεύει τὶς στιγμὲς τῆς ἀνίας σου. Σοῦ τὸ ἔφερα γιὰ ἐνθύμιο. Μέσα στὰ καταστήματα τοῦ Καίρου τὸ ξάνοιξα ἔτσι τυχαῖα. Εἶχε βέβαια κι ἄλλα πιὸ ὥραϊα. Ἀλλὰ διὰ-
λεξα αὐτὸ γιατί δὲν ξαίρω, στὴ λιτὴ ὡμορφιά του, στὴν ἀπεικόνισή του, μού θυμίσε κάτι πού μοιάζει μὲ τὴ ζωὴ μας.

Ἔξω, στὸ δρόμο ἀκούγονταν φωνὲς παιδιῶν πού ἔπαιζαν γυναικῶν πού δούλευαν στὸ γειτονικὸ σπῆτι. Βιρὺὰ πόδια ἐργατῶν χτυποῦσαν τὸ πεζοδρόμιο. Μερικὲς φωνὲς ἡφμεριδοπώλων διαλαλοῦσαν τὴν ἐπισημότητα τῶν μεγάλων γεγονότων τοῦ κόσμου, θυμίζοντας μιὰ ζωὴ πού ὑπῆρχε πέρα ἀπ' τοὺς στενοὺς ὁρίζοντες τῆς πόλης μας, τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος. Κ' ἐμεῖς ἐκεῖ κλεισμέ-
νοι, ἐκμηδενισμένοι στὴν ἔνταση γιὰ τὸ πάρσιμο τοῦ ἁπιαστού, βγαλμένοι ἀπὸ κάθε ἑξωτερικὴ κίνηση, προσ-
παθούσαμε μ' ὅλες τὶς δυνάμεις μας νὰ ζήσουμε μακριὰ ἀπὸ κάθε χυδαιότητα, ἀπὸ κάθε ἀνώφελο βουητό. Προσ-
παθούσαμε νὰ φέρουμε τὴν ποίηση στὴ ζωὴ μας. Καὶ τὸ κατορθώσαμε γιὰ μιὰ ἐποχὴ, ἀνεξάρτητοι, ἔτσι καθὼς ἔτυχε νὰ εἴμαστε ἀπὸ κάθε δεσμὸ τοῦ περιειάλλοντος.

Μὰ ἦρθε ὁ καιρὸς πού τ' ἀφανίζει ὅλα κι ἔδιωξε μὲ λύσσα τὴ χίμαιρα πού μᾶς παρηγοροῦσε. Ρημάδια σκόρ-
πισε παντοῦ γύρω μας. Μόνο καταχωνιασμένε; ἄφησε μὲς στὴν ψυχὴ μας ὅλες τὶς φωτεινὲς μέρες μας, κάτι λόγια αἱματοστάλαχτα πού ἀνταλλάξαμε κάποτε στὶς νύχτες τῶν μαρτυρίων μας ὅταν μᾶς ἔδερνε ὁ πόνος κ' ἡ ἡδονή, ἀπαι-
τώντας τὸ ἀδύνατο. Δὲν μᾶς ἔμεινε πιά παρὰ ἡ μνήμη. Μᾶς ἔμεινε ἓνα παλὸ, μισερὸ, σταματημένο ρολοῖ.

Κάθομαι στὴ μισοσκότεινη κάμαρα καὶ ξεχνιέμαι. Προστά μου ἡ ἀνοιχτὴ βαλίτσα μὲ μαγνητίζει. Μὲ καθ-
φώνει στὴ θέση μου. Προσηλώνουμαι. Ξεχνῶ τὸ παρόν. Ξεχνῶ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὸ ταξεῖδι μου. Ἡ θέ-
λησή μου εἶναι παραλυμένη. Ξαφνικὰ κάνω μιὰ ἀπότομη κίνηση. Βρίσκομαι ὄρθιος. Συνέροχομαι.

Ἀρπάζω τὸ ρολοῖ. Τὸ κρένω βιαστικά σ' ἓνα σωρὸ πανιὰ ἐκεῖ στὴ γωνιά. Ἀρπάζω τὴ βαλίτσα καὶ βιαστικὸς πετιέμαι ἔξω. Κλείνω.

Σὲ λίγες στιγμὲς θὰ εἶμαι ἕτοιμος. Τὰ ρούχα μου εἶναι κιόλας τοποθετημένα. Κάτω, ἐκεῖ στὴ θάλασσα περι-

μένει τὸ βαπόρι Ἡ κλεισμένη κάμαρη μένει σιωπηλή...
Σὲ λίγο τὸ βαπόρι θὰ μὲ πάρει μακρυνὰ σὲ νέα ἀκρογυάλια,
σὲ νέους ὁρίζοντες. Περιμένω τοὺς νέους τόπους, τὶς νέες
ζωντανές χώρες σὰν ἀπολύτρωση!

Δ. Ε. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ.

Ἐγραφα στὶς 6 Ἰουνίου 1926, μιά μέρα πού ἀδιαφόρησα γιὰ
τὴν πάλῃ τῶν τάξεων, γιὰ τὶς καθημερινές μιξέριες, γιὰ θετικώ-
τερες καταχτήσεις. Γράφηκε σὰν ἀντίδραση πρὸς τὸ περιβάλλο-
μας, μιά μέρα πού ὁ νοῦς μου διψοῦσε γιὰ ἰδανικά καὶ δὲν ξάνοιγε
γιὰ ἀνταμοιβή του παρὰ τραγωδίες. Γράφηκε σὰν χαιρετισμὸς
πρὸς κάποιες τάσεις μας, πού προσπαθοῦμε νὰ τὶς πνίξουμε μὲ
τὶς ὕλιστικές πειθαρχίες πού ἐπιβάλλουμε στὴν ἀνήσυχη διάνοιά
μας. Ἐγραφα μιά μέρα πού θέλησα νὰ εἶμαι ἀντίθετος μὲ τὸν
ἑαυτό μου καὶ μὲ τὶς ἀντιλήψεις μου γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴ ζωή.

ΨΑΡΑΔΕΣ

ᾠ! σεῖς τ' ἀκρογυαλιοῦ σιολίδια, θαλασσολιοκαμένοι γέροι
τῆς ζήσης σας τὴν ἄγρια πάλῃ ὕμνο τὴν κάμαν οἱ ἀνέμοι,
τὸν τραγουδοῦσαν τὰ παιδιὰ στὶς δύσες κάτω ἀπὸ τὴ φτέρη
καὶ ἡ κατόχρονη γρηὰ τὴν ὥρα πῶκλωθ' ἡ ἀνέμη.

Τοῦ πόνου τὰ τραγούδια σας σὲ δειλινὰ μεθύσια
πόσες ἀγροίκησα βραδυὲς στὶς πλάγιες ν' ἀνεβαίνει!
Βαθυκατάνυχτος ψαλμὸς σὲ μαγικά ξωκλήσια
μὲ τ' ἀγνοφῶς τοῦ καντυλιοῦ ἀρχοντικά πού σβένει...

Ὁ εὐτυχισμένος ὁ καιρὸς τὶ γλήγορις πού πάει!
Τώρα ἡ θάλασσα μουλὴ τὸ χωρισμό σας κλαίει
κι' ὅταν σγουρόμαλλο παιδί χαλίκια τῆς πετάει
γιὰ τὸ δικό σας πέρασμα καὶ τὶ πειὰ δὲν τοῦ λέει!